

Δίκτυο
Καταγραφής
Περιστατικών
Ρατσιστικής Βίας

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2017

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	4
I. Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας.....	7
Α. Θεσμικές επισημάνσεις.....	7
Β. Μεθοδολογία.....	8
II. Ανάλυση των καταγραφών	9
Α. Γενικά χαρακτηριστικά καταγεγραμμένων επιθέσεων.....	9
Β. Καταγραφές επιθέσεων κατά προσφύγων, μεταναστών/-ριών και υπερασπιστών	12
1. Επιθέσεις κατά προσφύγων και υπερασπιστών στα νησιά	13
2. Επιθέσεις κατά μεταναστών, προσφύγων και υπερασπιστών στην Αττική ...	14
Γ. Καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ και υπερασπιστών	15
1. Επιθέσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού.....	15
2. Επιθέσεις λόγω ταυτότητας φύλου κι έκφρασης φύλου	16
Δ. Καταγραφές αντισημιτικών επιθέσεων.....	17
Ε. Επιθέσεις με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργών	17
1. Αστυνομική βία	17
2. Επιθέσεις από δημόσιους υπαλλήλους.....	18
III. Καταγγελίες και αντίδραση των αρχών	18
Α. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου	18
Β. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία.....	19
1. Καταγραφή και αντιμετώπιση από την Αστυνομία.....	19
2. Αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος από τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές.....	21
3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	22
α) Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΡΣΜ)	22
β) Συμφωνία συνεργασίας για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων στην Ελλάδα.....	23
γ) Ο Ν. 4478/2017 (ΦΕΚ Α' 91) - Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις.....	24
IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία.....	25
Προς το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.....	25
Α. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος.....	25
Β. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο	26

Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές.....	26
Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους	27
Προς το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής	27
Προς το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	28
Προς το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων	28
Προς το Υπουργείο Επικρατείας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας	28

Πρόλογος

Κατά το έτος 2017 παρατηρήθηκε η συνύπαρξη αντίρροπων τάσεων που συνέθεσαν και διαμόρφωσαν το πεδίο της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και της ρατσιστικής βίας. Γίνεται ολοένα φανερότερο ότι η διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος προσδιόρισε σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη του κλίματος. Από τη μία πλευρά, όλο και περισσότεροι δήμοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και προσφύγων σε διαμερίσματα, καλλιεργώντας με αυτό τον τρόπο την αποδοχή της διαφορετικότητας, σε συνέχεια του πνεύματος αλληλεγγύης που χαρακτήρισε τα δυο προηγούμενα έτη τη σχέση της τοπικής κοινωνίας με τον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό. Από την άλλη πλευρά, οι συνθήκες διαμονής των προσφύγων και των μεταναστών στα νησιά συνέβαλαν καθοριστικά στην ενίσχυση της τοπικής ξενοφοβικής ρητορικής, με ακραίες εκδηλώσεις σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, οι τοπικές εξάρσεις ξενοφοβίας και βίας, αν και σοβαρές, δεν έγιναν αποδεκτές από το σύνολο των τοπικών κοινωνιών. Όπως μαρτυρούν τα δημοσιεύματα στον τύπο και τα περιστατικά που έχουν καταγραφεί, οι τοπικές κοινωνίες στα νησιά εκδηλώνουν μία μεγαλύτερη ροπή στον ξενοφοβικό λόγο, αλλά δεν έχουν απωλέσει τις αντιστάσεις τους έναντι αυτών που πυροδοτούν εντάσεις και πράξεις βίας.

Εκτός από τις ιδιαίτερες συνθήκες στις τοπικές κοινωνίες, οι οποίες απαιτούν τη διαρκή επαγρύπνηση όλων των φορέων, κατά το 2017 ενισχύθηκε η παρουσία ομάδων με ξενοφοβικές ιδεολογίες και εκδηλώσεις οργανωμένης βίας σε πολλές περιοχές της Αττικής. Νέες και παλαιότερες, οργανωμένες βίαιες ομάδες διεκδίκησαν ηχηρότερα τη συμμετοχή τους στη δημόσια σφαίρα, αναλαμβάνοντας την ευθύνη ρατσιστικών επιθέσεων και απειλητικών τηλεφωνημάτων εις βάρος οργανώσεων προσφύγων, μεταναστών, ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και των υπερασπιστών τους. Η στοχοποίηση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχε διαφανεί τα προηγούμενα έτη πλέον συνιστά μία από τις βασικές πτυχές έκφρασης του ρατσισμού, της ομοφοβίας και της τρανσφοβίας, τόσο στο «πεδίο», όσο και στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το φαινόμενο διασποράς και εκμετάλλευσης ψευδών ειδήσεων το οποίο παρατηρείται και στην Ελλάδα, δοκιμάστηκε ως τακτική προκειμένου να υποδαυλιστεί το μίσος, ή έστω να ενισχυθεί η αγωνία των τοπικών κοινωνιών με στόχο να διευρυνθεί το ακροατήριο των ξενοφοβικών ομάδων.

Παράλληλα, όμως, απέναντι σε αυτή την ανησυχητική πραγματικότητα, αναπτύχθηκαν σαφέστερα και ταχύτερα αντανακλαστικά από τις αρμόδιες αρχές. Η άσκηση ποινικών διώξεων με βάση τη νομοθεσία κατά της ρητορικής του μίσους ή/και του εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά στέλνει σαφές μήνυμα υπέρ της νομιμότητας και κατά της ατιμωρησίας και ενδεχομένως αποτρέπει την ολιότητα σε συμπεριφορές όχλου. Ενδεικτικά αναφέρονται η εισαγγελική διερεύνηση στις περιπτώσεις των αντιδράσεων έναντι της υποδοχής παιδιών προσφύγων στα σχολεία στο Ωραιόκαστρο, όπου μεμονωμένα άτομα επιχειρήσαν να πυροδοτήσουν βίαια περιστατικά ως μέλη τοπικών «πατριωτικών ενώσεων», καθώς και η καταδίκη ατόμων στη Χίο για πράξεις βίας κατά αλλοδαπών και τη διασπορά ψευδών ειδήσεων για δήθεν σπασμένα αυτοκίνητα και φθορές από πρόσφυγες και μετανάστες.

Η Πολιτεία, πάντως, πρέπει να επιδείξει μηδενική ανοχή στην άσκηση ρατσιστικής βίας, έστω κι αν αυτή προκύπτει λόγω ειδικών περιστάσεων και συνθηκών, οι οποίες

θέτουν σε κίνδυνο συγκεκριμένες ομάδες. Μια τέτοια περίπτωση είναι το λιμάνι της Πάτρας, από όπου ιατροί της περιοχής μετέφεραν στο Δίκτυο την ανησυχία τους για την αύξηση των κρουσμάτων βίας κατά αλλοδαπών.

Επομένως, η εφαρμογή της νομοθεσίας και των πρακτικών καταπολέμησης της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία πρέπει να ενισχύεται με κάθε μέσο και να προσαρμόζεται σε εύλογο χρόνο στις νέες προκλήσεις που θέτει η έξαρση του ρατσισμού παγκοσμίως. Μεταξύ αυτών των προκλήσεων παραμένει η διαχείριση της διαφορετικότητας από τους δημόσιους φορείς και στο δημόσιο λόγο. Η στοχοποίηση Αφγανού μαθητή ο οποίος κληρώθηκε να κρατήσει την ελληνική σημαία στην παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου και η βίαιη επίθεση που ακολούθησε τη δημόσια συζήτηση σχετικά με τη διαχείριση των συμβόλων και τη μαθητική παρέλαση, πρέπει να ενεργοποιήσει αντανακλαστικά πρόληψης σε όλους τους φορείς. Ομοίως, η συζήτηση στη Βουλή κατά την ψήφιση του νόμου για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου σημαδεύτηκε από τη διατύπωση τρανσφοβικού λόγου από βουλευτές διαφόρων κομμάτων, ο οποίος περιλάμβανε αναπαραγωγή αρνητικών στερεοτύπων, προκαταλήψεων και άκρως κακοποιητικούς χαρακτηρισμούς. Ο συγκεκριμένος δημόσιος λόγος αποτελεί δείγμα κατάχρησης της ελευθερίας της έκφρασης, ενίσχυσης των στερεοτύπων και της τρανσφοβίας.

Γίνεται, άρα, αντιληπτό ότι συνυπάρχουν οι δύο τάσεις στη δημόσια σφαίρα: από τη μία πλευρά, διευρύνεται η αναγνώριση και η αποδοχή της διαφορετικότητας καθώς και η θεσμική πλαισίωσή τους. Έτσι, για παράδειγμα, το Δίκτυο παρουσίασε την έκθεσή του για το έτος 2016 ενώπιον της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής, σε συνέχεια πρόσκλησης της Προέδρου, Αφροδίτης Σταμπουλή. Ήταν μια σημαντική πρωτοβουλία, που έδωσε την ευκαιρία για ένα γόνιμο και ουσιαστικό διάλογο με εκπροσώπους των κομμάτων του Κοινοβουλίου. Ωστόσο, στη διάρκεια της συζήτησης ο εκπρόσωπος και μέλος του ΔΣ του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών δέχτηκε λεκτική επίθεση από βουλευτή του κόμματος των Ανεξάρτητων Ελλήνων. Η εκφορά ρατσιστικού λόγου από τα δημόσια πρόσωπα, ιδίως τους βουλευτές, απενοχοποιεί ρατσιστικές συμπεριφορές και στοχοποιεί άτομα και ομάδες λόγω της διαφορετικότητάς τους. Για το λόγο αυτό, η συμπεριφορά τους πρέπει να αποδοκιμάζεται ρητά από το Κοινοβούλιο και τα κόμματα.

Σε συνέχεια των εισαγωγικών αυτών παρατηρήσεων, τα ακόλουθα συμπεράσματα βάσει των καταγραφών του Δικτύου περιγράφουν συνοπτικά την ποσοτική και ποιοτική εικόνα για το 2017:

1. Ενισχύθηκαν οι επιθέσεις με χαρακτηριστικά βίας από οργανωμένες ομάδες κατά μεταναστών-ριών, προσφύγων και των υπερασπιστών τους στην Αθήνα, στην ευρύτερη Αττική και τα νησιά. Με ανησυχία το Δίκτυο διαπιστώνει την ενίσχυση επιθέσεων από ομάδες με *modus operandi* που θυμίζει πρακτικές ομάδων κρούσης. Οι επιθέσεις έχουν συγκεκριμένο τρόπο εκτέλεσης εντολών με στοιχεία προαποφασισμένης οργάνωσης και αποτέλεσμα την πρόκληση σωματικών βλαβών. Εκτός των σοβαρών επιθέσεων που έλαβαν χώρα στον Ασπρόπυργο και είδαν το φως της δημοσιότητας, το Δίκτυο κατέγραψε επίθεση με χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στις επιθέσεις που καταγράφονταν τα έτη 2011-2013.

2. Οι καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ είναι αριθμητικά περισσότερες από τις υπόλοιπες, αλλά παρουσιάζουν μικρή μείωση. Οι καταγεγραμμένες επιθέσεις

κατά ΛΟΑΤΚΙ περιλαμβάνουν λεκτικές επιθέσεις και επιθέσεις σωματικής βίας και αποτυπώνουν μοτίβα κάθε δυνατής έντασης. Επιπλέον, παρατηρήθηκε σταθερή τάση στοχοποίησης των υπερασπιστών και των ακτιβιστών για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

3. Μικρή αύξηση παρουσιάζουν τα περιστατικά με εμπλεκόμενους ένστολους και δημόσιους υπαλλήλους. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών αυτών, τα θύματα κατήγγειλαν στο Δίκτυο σωματική βία σε δημόσιο χώρο κατά την επιχείρηση, αλλά και εντός των αστυνομικών τμημάτων, ή των χώρων κράτησης. Είναι προφανές ότι τόσο το χρώμα του θύματος, όσο και η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, πυροδοτούν βίαιες στερεοτυπικές αντιδράσεις εκ μέρους ορισμένων ένστολων. Ιδίως οι καταγραφές με δράστες δημόσιους υπαλλήλους αφορούν σε περιστατικά κυρίως κατά ΛΟΑΤΚΙ, εντός χώρων, οι οποίοι θα έπρεπε να λειτουργούν προστατευτικά και ενδυναμωτικά για αυτά.

4. Σταθερά αυξανόμενος παρουσιάζεται ο αριθμός των αντισημιτικών περιστατικών, κυρίως βεβηλώσεων μνημείων και ιερών χώρων.

5. Σημαντική βελτίωση παρατηρείται στην ενεργοποίηση των αντανακλαστικών των αρμόδιων αρχών για την αντιμετώπιση του εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Χρειάζεται, ωστόσο, μακρόπνοος σχεδιασμός και διαρκής προσπάθεια ώστε να δημιουργηθεί ένα αδιάτρητο σύστημα, εντός του οποίου το ρατσιστικό έγκλημα θα διερευνάται και θα τιμωρείται όπως αρμόζει ώστε τα θύματα ρατσιστικής, ομοφοβικής και τρανσοφοβικής βίας θα λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη.

I. Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Οι κανόνες λειτουργίας του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρατίθενται κατωτέρω αναλυτικά προκειμένου να ενισχυθεί η ενημέρωση και η διαφάνεια ως προς τη δράση του, καθώς και η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού ως προς τα αποτελέσματά του.

A. Θεσμικές επισημάνσεις

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την έβδομη κατά σειρά έκθεση του Δικτύου. Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας προωθήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) σε συνέχεια δύο σημαντικών διαπιστώσεων: α) της απουσίας επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής της ρατσιστικής βίας και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων οι οποίοι κατέγραφαν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά ρατσιστικής βίας σε βάρος προσώπων τα οποία προσέρχονταν στις υπηρεσίες τους. Από τον Οκτώβριο του 2011, χρονικό σημείο εκκίνησης της έναρξης των καταγραφών, έως σήμερα, η δράση του Δικτύου διαρκώς διευρύνεται.

Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες ή/και έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις και τέλος, οργανώσεις που έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις ομάδες που συνήθως γίνονται στόχος ρατσιστικής βίας. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Δίκτυο αποτελεί ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξιθρησκεία, καθώς και η δράση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας. Εκτός από τους συντονιστές, την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο Δίκτυο συμμετέχουν 42 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων ως παρατηρητές¹. Οι συμμετέχοντες φορείς αναγνωρίζουν και

¹ Μέλη του Δικτύου κατά το 2017: Αίτημα, Αλληλεγγύη Solidarity Now, Αντιγόννη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο Πανεπιστημίου Αιγαίου, Άρσις-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, "Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα" - Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, Θετική Φωνή, Ιατρική Παρέμβαση, Κάριτας Αθήνας, Κάριτας Ελλάς, Κέντρο Ζωής, Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούτων και Μεταναστών-Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών (Πάτρα), Κόσμος χωρίς Πολέμους και Βία, ΛΑΘΡΑ; - Επιτροπή αλληλεγγύης στους πρόσφυγες Χίου, ΜΕΤΑδραση, Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, Ομάδα Νομικών για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών

επιδιώκουν ως κοινό στόχο την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας καθώς και όλων των πράξεων που τελούνται από μίσος προκαλούμενο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, των χαρακτηριστικών φύλου και της αναπηρίας.

Για τους σκοπούς του Δικτύου, **περιστατικά ρατσιστικής βίας** θεωρούνται εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των *υπερασπιστών* ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας.

Στο πλαίσιο επιδίωξης του κοινού σκοπού, το Δίκτυο: α) διατυπώνει συστάσεις προς τις Ελληνικές αρχές σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή νομοθεσία προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, β) προωθεί την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, γ) διαβουλεύεται ως προς ειδικά ζητήματα σχετικά με τη ρατσιστική βία, δ) ενισχύει την συνεργασία με άλλους φορείς οι οποίοι επιδιώκουν την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, ε) οργανώνει και συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών αλλά και αρμόδιων θεσμικών φορέων για ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση, την καταγραφή και την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους.

B. Μεθοδολογία

Το Δίκτυο ακολουθεί εξ αρχής αυστηρή μεθοδολογία, η οποία επιβάλλει την καταγραφή αποκλειστικά μέσω της συνέντευξης με τα θύματα. Επομένως, σημαντικός παράγοντας των αριθμών των καταγραφών αποτελεί η προθυμία του θύματος να καταγράψει την εμπειρία του. Όλοι οι φορείς που συμμετέχουν στο Δίκτυο έχουν υιοθετήσει την ενοποιημένη φόρμα καταγραφής του Δικτύου. Οι καταγραφείς κάθε φορέα, είτε πρόκειται για κοινωνικούς, νομικούς ή άλλους επιστήμονες, επαγγελματίες ή εθελοντές, ορίζονται από το φορέα και εκπαιδεύονται από το Δίκτυο. Η συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής βασίζεται στη μαρτυρία του θύματος, είναι ανώνυμη και χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο από το Δίκτυο με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των εγκλημάτων μίσους.

Η τεκμηρίωση της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα από το Δίκτυο οδήγησε κάποιους φορείς να χρηματοδοτήσουν ειδικά προγράμματα για την ενίσχυση των καταγραφών, με αποτέλεσμα αρκετά από τα μέλη του Δικτύου να υλοποιούν επιμέρους δράσεις με

(Θεσσαλονίκη), Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ), Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδας, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Φόρουμ Μεταναστών Κρήτης, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Act Up Hellas, ASANTE, Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, Melissa Network, PRAKSIS. Από τον Ιανουάριο 2018 συμμετέχει και το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

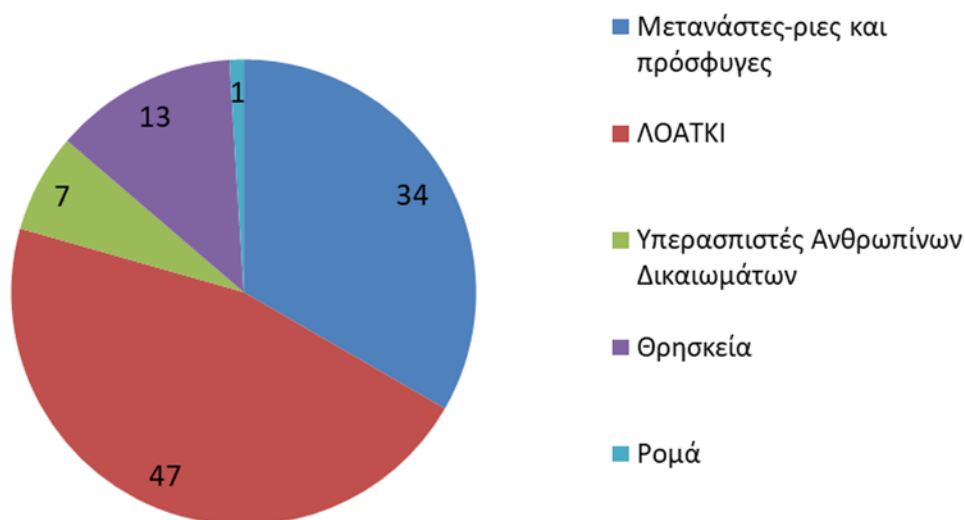
αντικείμενο την καταγραφή και άλλες υποστηρικτές υπηρεσίες στα θύματα ρατσιστικής βίας. Έτσι, ενώ το Δίκτυο παραμένει μια συλλογική πρωτοβουλία με κοινούς κανόνες λειτουργίας και κοινούς στόχους, οι επιμέρους δράσεις των μελών του λειτουργούν συμπληρωματικά και αμφίδρομα ενδυναμωτικά. Με βάση την εμπειρία της υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων, το Δίκτυο αναγνωρίζει τη θετική τους επίδραση τόσο στη διάδοση του εργαλείου του Δικτύου όσο και στην κάλυψη περισσότερων θυμάτων από τις παρεχόμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες.

II. Ανάλυση των καταγραφών

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται τα γενικά χαρακτηριστικά των περιστατικών τα οποία καταγράφηκαν κατά το 2017 (Α) και ακολουθεί ειδική ανάλυση ανά στοχοποιούμενη ομάδα, δηλαδή κατά προσφύγων και μεταναστών/-ριών (Β), ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ (Γ), αντισημιτικών επιθέσεων (Δ). Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις, ειδική αναφορά γίνεται στα περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι και δημόσιοι λειτουργοί (Ε).

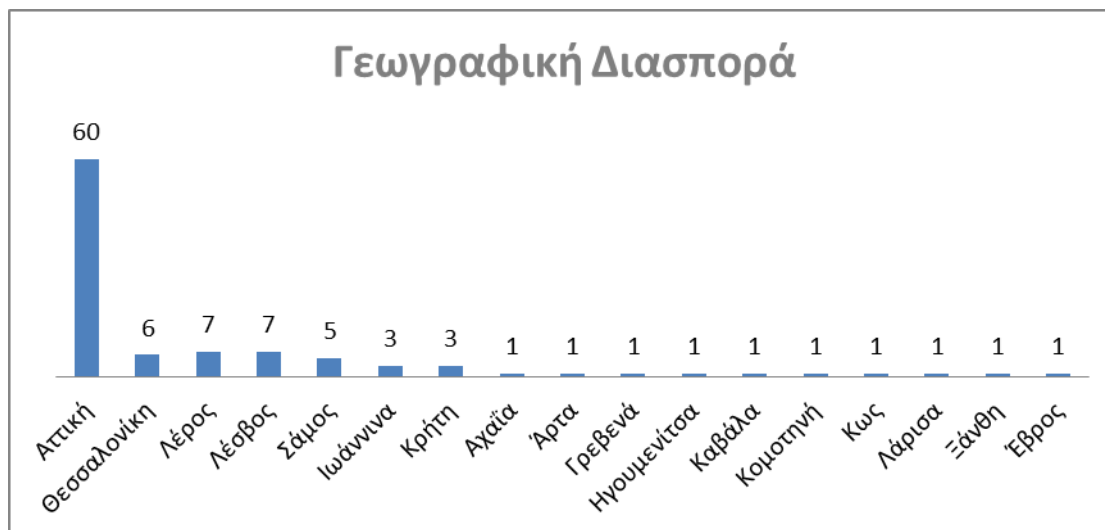
A. Γενικά χαρακτηριστικά καταγεγραμμένων επιθέσεων

Λόγος στοχοποίησης

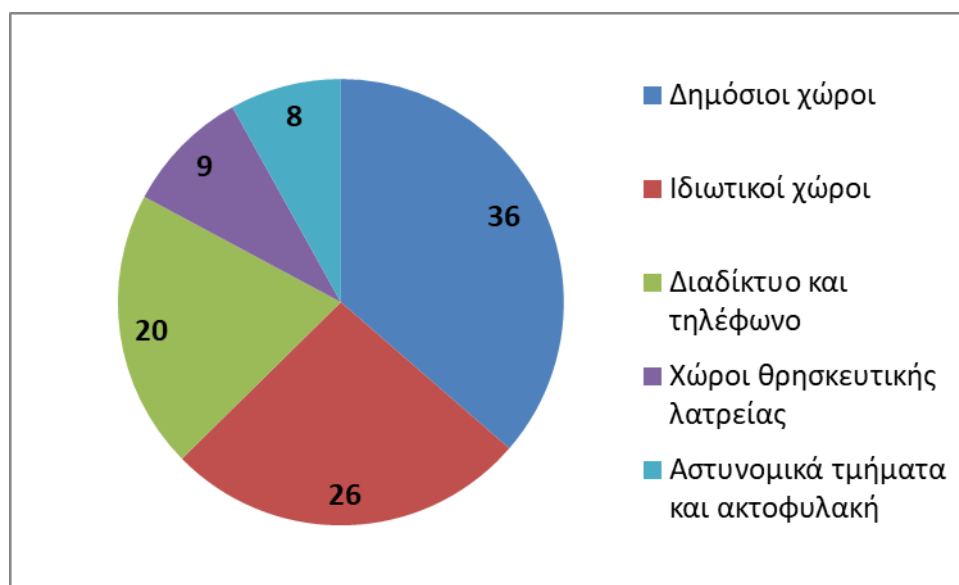

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2017, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα **102 περιστατικά** ρατσιστικής βίας με περισσότερα από 120 θύματα. Σε **34 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν **μετανάστες-ριες ή πρόσφυγες** λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας, χρώματος ή/και ταυτότητας φύλου (σε 1 περιστατικό εξ αυτών στοχοποιήθηκε εργαζόμενος στις Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες λόγω χρώματος). Σε **7 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εργαζόμενοι οργανώσεων ή φορέων που παρέχουν υπηρεσίες σε πρόσφυγες. Σε **47 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν **ΛΟΑΤΚΙ άτομα**. Σε **11 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν **ιεροί ή συμβολικοί χώροι και η εβραϊκή κοινότητα** και σε **2 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν ημεδαποί λόγω **θρησκείας**. Σε **1 περιστατικό** στοχοποιήθηκε άνδρας Ρομά λόγω **εθνοτικής καταγωγής**. Σε **37 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν περισσότερα

του ενός θύματος, ενώ σε **55 περιστατικά** η επίθεση τελέστηκε από ομάδα (τουλάχιστον 2 ατόμων).

Γεωγραφική διασπορά: 60 περιστατικά έλαβαν χώρα στην **Αττική**, κυρίως σε περιοχές πλησίον της Αθήνας, αλλά και άλλες περιοχές, όπως στον Πειραιά, στη Νίκαια, στον Ασπρόπυργο, στο Μενίδι, στη Λεωφόρο Μεσογείων, στα Λιόσια. Από την υπόλοιπη επικράτεια, αξίζει να τονιστεί ότι καταγράφηκαν 6 περιστατικά στη **Θεσσαλονίκη**, 7 περιστατικά στη **Λέρο**, 7 περιστατικά στη **Λέσβο**, 5 περιστατικά στη **Σάμο**, 3 περιστατικά στα **Ιωάννινα**, 3 περιστατικά στην **Κρήτη** και από 1 περιστατικά στην **Αχαΐα**, στην **Άρτα**, στα **Γρεβενά**, στην **Ηγουμενίτσα**, στην **Καβάλα**, στην **Κομοτηνή**, στην **Κω**, στη **Λάρισα**, στην **Ξάνθη** και στα σύνορα του **Έβρου**.

Χώρος τέλεσης: 26 περιστατικά έλαβαν χώρα σε δημόσιο χώρο (δρόμος, πλατείες, στάση λεωφορείου, πλησίον ξενώνα ανηλίκων), 9 περιστατικά έλαβαν χώρα στην οικία του θύματος, ή μέλους της οικογένειας του θύματος, 6 περιστατικά σε ΜΜΜ και ΚΤΕΛ, 7 περιστατικά σε Αστυνομικά Τμήματα και στο χώρο της Ακτοφυλακής και 1 στα σύνορα, 3 σε χώρους εστίασης και μπαρ, 2 σε καταυλισμό, 2 σε δημόσιο

νοσοκομείο, 1 σε υπουργείο και 1 σε μουσείο, 4 σε γραφεία φορέων παροχής υπηρεσιών σε πρόσφυγες και μετανάστες και σε κτήριο φιλοξενίας προσφύγων, 5 σε χώρο εργασίας, 18 περιστατικά έλαβαν χώρα μέσω διαδικτύου και 2 τηλεφωνικά, 9 περιστατικά σε μνημεία και ιερούς χώρους, 1 σε σχολείο, 1 σε φροντιστήριο και 1 σε ιδιωτικό ιατρείο.

Χαρακτηριστικά των επιθέσεων: Σημαντικός αριθμός των επιθέσεων είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση **σωματικών βλαβών και άλλα σοβαρά αδικήματα**. Μεταξύ αυτών, καταγράφηκαν 36 περιστατικά με σωματικές βλάβες ή σε συνδυασμό με εξύβριση και απειλές, κλοπές και άλλες φθορές ξένης ιδιοκτησίας, 46 περιστατικά απειλών, εξύβρισης, έργω εξύβρισης και διατάραξης οικιακής ειρήνης, 9 περιστατικά παρενόχλησης λεκτικής ή άλλου τύπου, 9 περιστατικά βεβηλώσεων, 2 περιστατικά φθοράς ξένης ιδιοκτησίας σε συνδυασμό με εξύβριση.

Θύματα: Σε 54 περιστατικά, τα θύματα, τα οποία ήρθαν σε επαφή με το Δίκτυο, ήταν **άνδρες**, εκ των οποίων 9 **τρανς**, ενώ σε 26 περιστατικά ήταν **γυναίκες**, εκ των οποίων 11 **τρανς**. Σε 7 περιστατικά η ομάδα των θυμάτων ήταν **μεικτή**. Σε 14 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ανήλικοι **15-18 ετών** λόγω αλλοδαπότητας, θρησκείας, εθνοτικής

καταγωγής ή σεξουαλικού προσανατολισμού, ενώ σε 42 περιστατικά τα θύματα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα **19-30 ετών**. Σε 23 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα μεταξύ **31-45 ετών** και σε 4 περιστατικά άτομα **άνω των 45 ετών έως και 60 ετών**.

Δράστες: Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των θυμάτων, σε 60 περιστατικά οι δράστες των επιθέσεων που καταγράφηκαν ήταν **άνδρες**, σε 10 περιστατικά ήταν **γυναίκες και σε 13 περιστατικά η επίθεση προήλθε από μεικτές ομάδες ανδρών και γυναικών**. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις οι δράστες δεν ήταν ορατοί/ αντιληπτοί από τα θύματα (π.χ. περίπτωση βεβήλωσης ιερών χώρων). Σε 6 περιστατικά οι δράστες ήταν **ανήλικοι**, σε 21 περιστατικά ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα **19-30 ετών**. Σε 23 περιστατικά οι δράστες ήταν μεταξύ 31-45 ετών, ενώ καταγράφηκαν και 22 περιστατικά με μεγαλύτερους σε ηλικία δράστες (έως και 70 ετών).

Κατά δήλωση των θυμάτων, οι δράστες είναι στη **συντριπτική τους πλειοψηφία Έλληνες** (72 περιστατικά). Καταγράφονται επίσης 9 περιστατικά στα οποία οι δράστες ήταν αλλοδαποί και 5 περιστατικά από ομάδα μικτών εθνικοτήτων. Στην πλειονότητα των επιθέσεων αναφέρθηκαν περισσότεροι θύτες. Οι 21 επιθέσεις έγιναν **από ομάδες των 2-10 ατόμων**, ενώ σε **36 επιθέσεις αναφέρεται ένας μόνο θύτης**.

B. Καταγραφές επιθέσεων κατά προσφύγων, μεταναστών/-ριών και υπερασπιστών

Στις καταγραφές επιθέσεων κατά προσφύγων, μεταναστών και αλλοδαπών υπερασπιστών διακρίνουμε τα ακόλουθα στοιχεία:

Θύματα (πρόσφυγες, μετανάστες και αλλοδαποί υπερασπιστές): 26 περιστατικά **κατά ανδρών** (σε 10 περιστατικά τα θύματα ήταν ηλικίας 11-19 ετών), **6 κατά γυναικών** εκ των οποίων **1 κατά διεμφυλικής γυναίκας** (ηλικίας 16-49 ετών), **2**

περιστατικά κατά μεικτής ομάδας προσωπικού. Τα θύματα των περιστατικών που καταγράφηκαν κατά το 2017 προέρχονταν από την **Αίγυπτο (1), την Αλγερία (3), το Αφγανιστάν (10), τη Γουινέα (1), το Ιράκ (1), το Ιράν (3), το Μαρόκο (2), τη Νιγηρία (1), Νορβηγία με σομαλική καταγωγή (1), την Ουκρανία (1), το Πακιστάν (5), την Παλαιστίνη (3), τη Συρία (4).**

Νομικό καθεστώς θυμάτων: 6 νομίμως διαμένοντες (εκ των οποίων 1 αναγνωρισμένος πρόσφυγας), 25 αιτούντες άσυλο, 3 ασυνόδευτοι ανήλικοι, 2 χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

Δράστες: κατά δήλωση των θυμάτων, κυρίως Έλληνες (26 περιστατικά) και άνδρες (21 περιστατικά). Σε 2 περιστατικά οι δράστριες ήταν γυναίκες και σε 2 περιστατικά η επίθεση έγινε από μεικτή ομάδα. Σε 7 περιστατικά οι δράστες ήταν αλλοδαποί. Οι δράστες ήταν σε 11 περιστατικά μεταξύ 16-30 ετών, σε 5 περιστατικά 31-40 ετών, σε 6 περιστατικά οι δράστες ήταν 41-70 ετών.

1. Επιθέσεις κατά προσφύγων και υπερασπιστών στα νησιά

Το Δίκτυο κατέγραψε 13 περιστατικά κατά αιτούντων άσυλο στη Λέρο και στη Λέσβο και κατά υπερασπιστών στη Σάμο.

Στη Λέρο, καταγράφηκαν 7 επιθέσεις κατά Ιρακινών, Παλαιστίνιων και Σύρων, εκ των οποίων μία τρανς γυναίκα. Οι επιθέσεις πραγματοποιήθηκαν εντός σύντομου χρονικού διαστήματος. Στην πλειονότητα των περιστατικών, τα θύματα αναφέρουν ότι δέχτηκαν επίθεση από μηχανοκίνητες ομάδες ατόμων με τη χρήση αιχμηρών και άλλων αντικειμένων, ενώ σε ένα περιστατικό καταγράφηκε ληστεία. Σε ένα εκ των περιστατικών δέχτηκε επίθεση μία έγκυος γυναίκα, η οποία δήλωσε στο Δίκτυο ότι στοχοποιήθηκε λόγω της μαντήλας της. Η τρανς γυναίκα ανέφερε ότι η ίδια και η φίλη της, επίσης τρανς γυναίκα, δέχτηκαν επίθεση στο δρόμο προς την κατοικία τους, από άτομα τα οποία επέβαιναν σε μηχανάκι και τις αιφνιδίασαν. Από την επίθεση χτυπήθηκε η μία από τις δύο, μάλλον με ξύλινη ράβδο ή καλώδιο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα θύματα δέχτηκαν ιατρική βοήθεια από το νοσοκομείο και ειδοποιήθηκε η αστυνομία, η οποία επιλήφθηκε των υποθέσεων, ενώ κάποια από τα θύματα κατέθεσαν. Η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου πρόσφερε νομική συνδρομή σε τρεις εκ των υποθέσεων. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη ενημέρωση, δύο εκ των δικογραφιών τέθηκαν στο αρχείο αγνώστων δραστών.

Το Δίκτυο υπενθυμίζει ότι η μέθοδος αιφνιδιασμού και οι επιθέσεις από μηχανοκίνητες ομάδες κατά μικρών ομάδων προσφύγων στο δρόμο προς τα Λέπια της Λέρου είχε καταγραφεί στην Ετήσια Έκθεση του 2016². Επομένως, φαίνεται ότι πρόκειται για μια πρακτική που επανέρχεται όταν οι συγκυρίες το επιτρέψουν. Ιδιαίτερη ανησυχία πρέπει να προκαλέσουν τα στοιχεία που μαρτυρούν ότι πρόκειται για οργανωμένες επιθέσεις από ομάδες, με προαποφασισμένο τρόπο επίθεσης και κίνητρο.

Ανησυχία, επίσης, προκαλούν στο Δίκτυο τα 5 περιστατικά που καταγράφηκαν στη Σάμο. Το κλίμα έντασης εκδηλώνεται εις βάρος των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των προσφύγων και των εργαζομένων σε οργανώσεις και φορείς που παρέχουν υπηρεσίες στο πλαίσιο της διαχείρισης του προσφυγικού πληθυσμού. Είναι

² Ετήσια Έκθεση 2016, σελ. 11.

χαρακτηριστικό ότι δύο εργαζόμενοι σε οργάνωση-μέλος του Δικτύου, την «Άρσις», προσήλθαν σε ανοιχτή συνέλευση του δημοτικού καταστήματος Παλαιοκάστρου για να παρουσιάσουν το πρόγραμμα φιλοξενίας προσφύγων. Αφού δεν τους επιτράπη να μιλήσουν, αποχώρησαν και πήγαν σε διπλανό του χώρου συγκέντρωσης καφέ, όπου δέχτηκαν επίθεση από 20-25 άτομα. Οι δράστες έριξαν φωτοβολίδα στην αυλή του καταστήματος και χτύπησαν τον έναν εργαζόμενο της οργάνωσης. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι οργανώσεων γίνονται αποδέκτες απειλών μεμονωμένα, αλλά και εντός των εγκαταστάσεων των οργανώσεων από γείτονες.

Το Δίκτυο τονίζει τη διασύνδεση της ανόδου της ξеноφοβίας και των ρατσιστικών εκδηλώσεων με την κατάσταση υπερσυγκέντρωσης πληθυσμού για μεγάλο διάστημα στα νησιά, ως συνέπεια της εφαρμογής της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Ως εκ τούτου, παρίσταται η ανάγκη, κατά πρώτον, για επιτάχυνση των διαδικασιών καταγραφής, ασύλου, διαπίστωσης ευαλωτότητας και, εν γένει, όλων των διαδικασιών που σχετίζονται με τον καθορισμό του καθεστώτος, και, στη συνέχεια, για λόγους τόσο ανθρωπιστικούς όσο και αποτροπής όξυνσης κοινωνικών εντάσεων και ακροδεξιάς ρητορικής, για περαιτέρω αποσυμφόρηση των νησιών με μεταφορές στην ενδοχώρα.

2. Επιθέσεις κατά μεταναστών, προσφύγων και υπερασπιστών στην Αττική

Επιθέσεις με χαρακτηριστικά βίας από οργανωμένες ομάδες κατά μεταναστών-ριών, προσφύγων και των υπερασπιστών τους καταγράφηκαν στην Αθήνα και στην ευρύτερη Αττική. Με ανησυχία το Δίκτυο διαπιστώνει την ενίσχυση επιθέσεων από ομάδες με *modus operandi* που θυμίζει πρακτικές ομάδων κρούσης. Οι επιθέσεις εκτελούνται με βάση προαποφασισμένο πλάνο, ορισμένες έχουν στοιχεία ιεραρχικής οργάνωσης και καταλήγουν στην πρόκληση σωματικών βλαβών. Εκτός των σοβαρών επιθέσεων που έλαβαν χώρα στον Ασπρόπυργο και είδαν το φως της δημοσιότητας, το Δίκτυο κατέγραψε επίθεση με χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στις επιθέσεις που καταγράφονταν τα έτη 2011-2013.

Ενδεικτικά αναφέρουμε περιστατικό στο οποίο το θύμα δέχτηκε επίθεση ενώ περίμενε σε στάση λεωφορείου στον Κολωνό από ομάδα 3 ανδρών. Οι δράστες, αφού τον εξύβρισαν λέγοντάς του ότι πρέπει να φύγει από την περιοχή, τον χτύπησαν, κυρίως στο πρόσωπο. Το θύμα υπέστη κάταγμα στη μύτη. Σε άλλο περιστατικό στο σταθμό Λαρίσης, δύο άτομα δέχτηκαν επίθεση από ομάδα 8-9 ατόμων που φορούσαν κουκούλες, οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι ήταν αστυνομικοί. Αφού χτύπησαν τον θύμα με βιαιότητα του πήραν τα χαρτιά και το κινητό του. Στο νοσοκομείο συνάντησε κι άλλα άτομα από το Μπαγκλαντές και από το Πακιστάν που είχαν δεχτεί επίθεση.

Η δράση ομάδων κρούσης ενδεχομένως επιβεβαιώνεται από την ανάληψη ευθύνης τέτοιων επιθέσεων από συγκεκριμένη οργάνωση. Σημειώνεται ότι η ανάληψη της ευθύνης για την επίθεση στην οικία του Αμίρ, του οποίου η περίπτωση έλαβε ευρεία δημοσιότητα, έγινε από την οργάνωση «Κρυπτεία». Η οργάνωση αυτή πραγματοποίησε επιπλέον σοβαρά απειλητικά τηλεφωνήματα με ξеноφοβική ρητορική σε οργανώσεις προσφύγων και μεταναστών και των υπερασπιστών τους.

Με ιδιαίτερη προσοχή παρακολουθεί το Δίκτυο την εξέλιξη στην επίθεση κατά δικηγόρου-μέλους της ομάδας των δικηγόρων της πολιτικής αγωγής στην υπόθεση των Αιγυπτίων αλιεργατών και οργάνωσης μέλους του Δικτύου από ομάδα υποστηρικτών της Χρυσής Αυγής πλησίον του Εφετείου. Σημειώνεται ότι η δικηγόρος

Ευγενία Κουνιάκη δέχτηκε τη βίαιη αυτή επίθεση κατά την προσπάθειά της να υπερασπιστεί τη νομιμότητα και να αποτρέψει την τέλεση αξιόποινων πράξεων από την ομάδα των δραστών. Το ενδεχόμενο της στοχοποίησής της λόγω της συμμετοχής της στη δίκη της Χρυσής Αυγής και της ευρύτερης αντιρατσιστικής δράσης της πρέπει να διερευνηθεί από τις αρχές και να συνεκτιμηθεί αναλόγως.

Το περιστατικό, όπως και τα υπόλοιπα περιστατικά κατά ατόμων που προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αναδεικνύουν το έλλειμμα ειδικής προστασίας των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων, την οποία το Δίκτυο έχει επισημάνει στις ετήσιες εκθέσεις του.

Γ. Καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ και υπερασπιστών

Οι καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ είναι αριθμητικά περισσότερες από τις υπόλοιπες, αλλά παρουσιάζουν μικρή μείωση σε σχέση με πέρσι. Χρειάζεται συγκεκριμένη μελέτη ώστε να εξηγηθεί η μείωση αυτή. Τονίζεται ωστόσο ότι το ζήτημα του χαμηλού αριθμού καταγγελιών παρατηρείται σε όλη την Ευρώπη. Όπως έχει ήδη επισημανθεί από το Δίκτυο³, η διάθεση υπηρεσιών για την υποστήριξη του θύματος έχει θετικό αντίκτυπο στην καταγγελία τέτοιων εγκλημάτων. Οι καταγεγραμμένες επιθέσεις κατά ΛΟΑΤΚΙ περιλαμβάνουν λεκτικές επιθέσεις και επιθέσεις σωματικής βίας και αποτυπώνουν μοτίβα κάθε δυνατής έντασης.

1. Επιθέσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού

Από τα 47 περιστατικά κατά ΛΟΑΤΚΙ, στα **29 περιστατικά** στοχοποιήθηκαν τα θύματα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού.

Θύματα: 16 περιστατικά κατά ανδρών (εκ των οποίων 1 κατά τρανς άνδρα), 7 κατά γυναικών, 4 κατά μεικτής ομάδας και 2 περιστατικά κατά ΜΚΟ για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. **Ηλικία θυμάτων:** σε 5 περιστατικά τα θύματα ήταν 16-19 ετών, σε 17 περιστατικά τα θύματα ήταν μεταξύ 20 και 30 ετών, σε 4 περιστατικά ήταν μεταξύ 31-48.

Δράστες: άνδρες σε 17 περιστατικά, εκ των οποίων 4 με τη συμμετοχή ανηλίκων, 4 περιστατικά από δράστες ηλικίας 20-30 ετών και 5 περιστατικά από άνδρες 50-60 ετών. Σε 2 περιστατικά, οι δράστριες ήταν γυναίκες ηλικίας κυρίως 20-30 ετών. Τέλος, 5 επιθέσεις έγιναν από μεικτές ομάδες και γονείς.

Μεταξύ των επιθέσεων, καταγράφηκαν 5 περιστατικά που είχαν ως αποτέλεσμα σωματικές βλάβες. Το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικό κατά ομόφυλου ζεύγους σε πλατεία από ομάδα 6 ατόμων, το οποίο κατέληξε στον τραυματισμό των δύο θυμάτων. Επιπλέον, καταγράφηκαν περιστατικά επιθέσεων από ομάδες τουλάχιστον δύο ατόμων κατά μεμονωμένων ατόμων, τα οποία εκφοβίζονται με απειλές σεξουαλικού περιεχομένου και στη συνέχεια υφίστανται φυσική βία και κλοπές. Το μοτίβο της ληστείας σε συνέχεια ταπεινωτικής μεταχείρισης και εκφοβισμού, το συναντάμε και στις επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών.

Αύξηση παρουσιάζουν οι καταγραφές επιθέσεων στο διαδίκτυο και σε μέσα κοινωνικών δικτύων. Είναι, όπως φαίνεται συχνή η στοχοποίηση ατόμων λόγω

³ Ετήσια Έκθεση 2016, σελ. 13.

σεξουαλικού προσανατολισμού και η χρήση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης προκειμένου να «διαπομπευτούν» με την χρήση φωτογραφιών και άλλων μέσων.

Η πραγματοποίηση και η συμμετοχή στο Φεστιβάλ Υπερηφάνειας πυροδότησε επιθέσεις σε μια σειρά περιστατικών που καταγράφηκαν από το Δίκτυο. Καταγράφηκε η επίθεση εις βάρος μελών της Colour Youth από ομάδα τουλάχιστον είκοσι ανδρών, εκ των οποίων κάποιοι ήταν μαυροντυμένοι, άλλοι φορούσαν μπλουζάκια ή βερμούδες παραλλαγής και αρκετοί ήταν ιδιαίτερα σωματώδεις. Οι δράστες έριξαν φέιγ βολάν με ομοφοβικό περιεχόμενο («Ομοφυλοφιλία, θέμα υγείας», «Pride σημαίνει περηφάνια, ΟΧΙ μουςάτοι με φουστάνια» κλπ.). Στη συνέχεια στράφηκαν απειλητικά προς τα θύματα, τα οποία ανταπάντησαν στα συνθήματα και τα εξύβρισαν με χυδαίους ομοφοβικούς χαρακτηρισμούς. Αργότερα, στον ιστότοπο της οργάνωσης «Απέλλα», της οποίας τα μέλη αυτοπροσδιορίζονται ως «Έλληνες Εθνικοσοσιαλιστές», αναρτήθηκε κείμενο και φωτογραφίες από την ενέργεια αυτή, αναλαμβάνοντας έτσι την ευθύνη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε ορισμένες φωτογραφίες απεικονίζονται καθαρά τα πρόσωπα ΛΟΑΤΚΙ+ μελών οργάνωσης.

Η Colour Youth έγινε στόχος διαδικτυακών επιθέσεων, εξυβρίσεων και απειλών, αρκετές φορές εντός του 2017. Οι επιθέσεις κατά υπερασπιστών των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων παρουσιάζουν την ιδιαιτερότητα ότι οι δράστες τους ταυτίζουν με τα άτομα που υπερασπίζονται. Αν και οι υπερασπιστές των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων δεν ανήκουν πάντα στην κοινωνική αυτή ομάδα, οι οργανώσεις που στοχοποιούνται έχουν όντως συγκροτηθεί από τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα και επομένως, οι επιθέσεις έχουν αυξημένο αντίκτυπο.

2. Επιθέσεις λόγω ταυτότητας φύλου κι έκφρασης φύλου

Σημαντική αύξηση παρουσίασαν οι καταγραφές περιστατικών λόγω ταυτότητας φύλου. Από 10 περιστατικά κατά το 2016, καταγράφηκαν **18 περιστατικά**, το 2017.

Θύματα: 10 περιστατικά κατά γυναικών ηλικίας 22-28 (7 περιστατικά) και 40-55 ετών (3 περιστατικά). Καταγράφηκε αύξηση περιστατικών κατά ανδρών (8 περιστατικά), ηλικίας περίπου 24 ετών.

Κατά το 2017, δεν καταγράφηκαν περιστατικά ακραίας σωματικής βίας, αλλά κυρίως περιστατικά ηπιότερης βίας. Μεταξύ αυτών υπάρχουν περιστατικά επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης του ίδιου ατόμου. Όπως έχει τονιστεί και στις προηγούμενες εκθέσεις, τα θύματα βίας λόγω ταυτότητας φύλου συχνά υφίστανται πολλαπλές επιθέσεις εντός της οικίας τους, ενώ στοχοποιούνται από τη γειτονιά τους. Κατά το 2017 καταγράφηκε μια τάση συμπεριφορών, οι οποίες ενέχουν προβληματική και έντονα παρενοχλητική μεταχείριση διεμφυλικών ατόμων από γονείς, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά και απλούς πολίτες, με στόχο την αμφισβήτηση του αυτοπροσδιορισμού του ατόμου.

Το Δίκτυο δεν μπορεί παρά να αναφερθεί στον κακοποιητικό δημόσιο λόγο εντός και εκτός του Κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια της συζήτησης και ψήφησης του Ν. 4491/2017 (ΦΕΚ Α'152) «Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου - Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις». Κατά την εν λόγω περίοδο, καταγράφηκε αύξηση λεκτικών επιθέσεων και επιθέσεων μέσω διαδικτύου.

Δ. Καταγραφές αντισημιτικών επιθέσεων

Κατά το 2017, το Δίκτυο κατέγραψε **12 περιστατικά αντισημιτικού χαρακτήρα**. Η αύξηση σημειώθηκε συγκριτικά με το 2016, ενώ φαίνεται να επικρατεί και τους πρώτους μήνες του 2018. Συγκεκριμένα καταγράφηκαν 8 περιστατικά βεβήλωσης μνημείων του Ολοκαυτώματος στην Αθήνα, την Άρτα, τη Θεσσαλονίκη, την Καβάλα και την Κομοτηνή, καθώς και 1 περιστατικό βεβήλωσης στο εβραϊκό νεκροταφείο της Νίκαιας. Καταγράφηκαν επίσης άλλοι βανδαλισμοί με αντισημιτικό περιεχόμενο, καθώς και η επίθεση διά του τύπου κατά του Προέδρου της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών με βάση την θρησκεία του.

Στα περιστατικά αυτά οι δράστες σχεδιάζουν ναζιστικά σύμβολα ή λέξεις και συνθήματα που παραπέμπουν στο Ολοκαύτωμα και επομένως, ενέχουν απειλές για την εβραϊκή κοινότητα στο σύνολό της.

Ε. Επιθέσεις με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργιών

Το Δίκτυο αναλύει σε ξεχωριστή ενότητα τα περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργιών λόγω της ιδιαίτερης απαξίας που έχουν.

1. Αστυνομική βία

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας καταγράφει τα περιστατικά στα οποία υπάρχουν συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά (εξύβριση, απειλές, περιστάσεις κ.ά.) που καταδεικνύουν ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια βίαιων περιστατικών από ένστολους. Κατά το 2017, παρουσιάζεται αύξηση στα περιστατικά αυτά, καθώς καταγράφηκαν **10 περιστατικά** με δράστες ένστολους, σε σχέση με 6 περιστατικά που καταγράφηκαν κατά το 2016. Τα θύματα των επιθέσεων αυτών ήταν **αιτούντες άσυλο** (5 περιστατικά), **ασυνόδευτοι ανήλικοι** (2 περιστατικά), **πρόσφυγας** (1 περιστατικό), εργαζόμενος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (1 περιστατικό), **άνδρας Ρομά** (1 περιστατικό).

Ως προς τα ποιοτικά στοιχεία των περιστατικών αυτών, σημειώνονται προβληματικές συμπεριφορές κατά τη διάρκεια τυπικών και μη τυπικών αστυνομικών επιχειρήσεων ελέγχου. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών αυτών, τα θύματα κατήγγελλαν στο Δίκτυο σωματική βία σε δημόσιο χώρο κατά την επιχείρηση, αλλά και εντός των αστυνομικών τμημάτων, ή των χώρων κράτησης και εξακρίβωσης. Είναι προφανές ότι τόσο το χρώμα του θύματος, όσο και η καταγωγή, πυροδοτούν βίαιες στερεοτυπικές αντιδράσεις εκ μέρους ορισμένων ένστολων.

Πρέπει δε να σημειωθεί ότι μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται περιστατικό στο οποίο αιτούντες άσυλο στη Λέσβο δήλωσαν στο Δίκτυο ότι στοχοποιήθηκαν λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Τα θύματα αυτά βρίσκονται σε ευάλωτη θέση εντός των κοινοτήτων τους και ενδεχομένως έχουν ήδη υποστεί βία στο παρελθόν για τον ίδιο λόγο. Το Δίκτυο έχει επισημάνει αρκετές φορές ότι η εμπιστοσύνη στις αστυνομικές αρχές εντός της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ έχει πληγεί λόγω της συμπεριφοράς ορισμένων ένστολων.

Τέλος, το περιστατικό αστυνομικής βίας κατά άνδρα Ρομά καταγράφηκε με ιδιαίτερη δυσκολία από το Δίκτυο και έχει πάρει το δρόμο της δικαιοσύνης με τη συνδρομή μέλους του Δικτύου. Το Δίκτυο σημειώνει ότι παρά τις διαπιστωμένες παραβιάσεις σε αντίστοιχες περιπτώσεις από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τις Επιτροπές ελέγχου των συμβάσεων του ΟΗΕ (treaty bodies), η αστυνομική βία κατά Ρομά δεν έχει αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

2. Επιθέσεις από δημόσιους υπαλλήλους

Σε 4 περιστατικά (3 λόγω ταυτότητας φύλου και 1 λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού), οι δράστες ήταν δημόσιοι υπάλληλοι. Το Δίκτυο στέκεται σε περιστατικά εντός του χώρου της εκπαίδευσης και της υγείας με θύματα τρανς άτομα. Στα περιστατικά αυτά τα θύματα βρέθηκαν εκτεθειμένα σε λεκτική βία εντός χώρων οι οποίοι θα έπρεπε να λειτουργούν ενδυναμωτικά για αυτά. Είναι προφανές ότι οι δημόσιοι οργανισμοί, είτε πρόκειται για σχολεία, είτε για νοσοκομεία, οφείλουν να επιμορφώνουν τους εργαζόμενους τους, ακόμα κι αν πρόκειται για άτομα σε ανώτερες ιεραρχικά βαθμίδες και να μην ανέχονται τέτοιες συμπεριφορές.

Τέλος, καταγράφηκε περιστατικό ενδεικτικό της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης ατόμου στο χώρο εργασίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού. Συνεχείς λεκτικές επιθέσεις και ταπεινωτική μεταχείριση εντός υπηρεσίας του δημόσιου τομέα εργαζομένου λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού δύνανται να οδηγήσουν το θύμα σε αδιέξοδη ψυχολογική κατάσταση, ιδίως σε περιπτώσεις που δεν καταφεύγει σε αρμόδια αρχή εντός της υπηρεσίας λόγω φόβου ή έλλειψης εμπιστοσύνης.

III. Καταγγελίες και αντίδραση των αρχών

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρακολουθεί με προσοχή την εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την πρακτική όλων των εμπλεκόμενων μερών. Στόχος τους Δικτύου είναι η κατανόηση και η επισήμανση των νομοθετικών και πρακτικών εμποδίων ως προς την πρόσβαση των θυμάτων στις αρχές. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται ορισμένα στοιχεία του Δικτύου ως προς τις καταγγελίες (Α), καθώς και επισημάνσεις ως προς την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος από τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Β).

A. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου

Από τα 102 καταγεγραμμένα περιστατικά 39 είχαν καταγγελθεί στην αστυνομία κατά την καταγραφή τους από οργανώσεις του Δικτύου.

Καταγγελίες στην αστυνομία κατά την στιγμή της καταγραφής από το Δίκτυο

14 περιστατικά εξ αυτών σχετίζονται με επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών-ριών, 5 κατά υπερασπιστών, ενώ μόλις 6 περιστατικά κατά ΛΟΑΤΚΙ ατόμων είχαν καταγγελλθεί στην αστυνομία κατά την καταγραφή. Σε 19 περιστατικά το θύμα δήλωσε κατά την καταγραφή ότι δεν είχε καταγγείλει ακόμα το περιστατικό αλλά ότι ήθελε να προβεί σε καταγγελία. Σε 22 περιστατικά, το θύμα δήλωσε ότι δεν ήθελε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες λόγω φόβου, ή λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης στις αρχές, ή λόγω τήρησης της εμπιστευτικότητας ως προς το σεξουαλικό προσανατολισμό του, ή γιατί δεν θεωρούσε το περιστατικό αρκετά σοβαρό και σημαντικό ώστε να εμπλακεί σε μια ποινική διαδικασία.

Παρατηρούμε, επομένως, ότι εμμένει η τάση σύμφωνα με την οποία καταγγέλθηκαν περισσότερες επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών-ριών παρόλο που στο σύνολό τους είναι λιγότερες από τις επιθέσεις κατά ΛΟΑΤΚΙ.

B. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία

Το Δίκτυο επιδιώκει πάντοτε την καλύτερη δυνατή συνεργασία με τις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές. Όπως έχει τονιστεί στο παρελθόν, η συνεργασία μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών με την αστυνομία έχει θεωρηθεί επιτυχής για το σύστημα καταπολέμησης του ρατσιστικού εγκλήματος, καθώς εκτός από την υποστήριξη του θύματος, επιτυγχάνεται η κάλυψη ορισμένων πρακτικών κενών της αστυνομίας.

1. Καταγραφή και αντιμετώπιση από την Αστυνομία

Σύμφωνα με τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν στο Δίκτυο από την Ελληνική Αστυνομία:

«Κατά το χρονικό διάστημα από 01.01.2017 μέχρι 31.12.2017 καταγράφηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, σε όλη τη Χώρα, συνολικά εκατόν ογδόντα τέσσερα (184) περιστατικά με πιθανολογούμενο ρατσιστικό κίνητρο, εκ των οποίων σε εκατόν δώδεκα (112) περιστατικά, οι αρμόδιες αστυνομικές Υπηρεσίες, επιλήφθηκαν διενεργώντας αστυνομική προανάκριση αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν σχετικής καταγγελίας, ενώ στα υπόλοιπα εβδομήντα δύο (72) περιστατικά, οι αρμόδιες

υφιστάμενες αστυνομικές Υπηρεσίες επιλήφθηκαν κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών για τη διενέργεια προκαταρκτικών εξετάσεων.

i) Ως προς τον τόπο τέλεσης των εν λόγω περιστατικών, καταγράφηκαν:

- 143 στην Περιφέρεια Αττικής.
- 16 στην Περιφέρεια Θεσσαλονίκης.
- από 6 στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Θεσσαλίας.
- 4 στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.
- από 2 στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου.
- από 1 στις Περιφέρειες Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας και Κρήτης.

ii.) Ως προς το είδος των δραστών, καταγράφηκαν:

- Ογδόντα τέσσερα (84) περιστατικά με εμπλεκόμενους πολίτες.
- Δώδεκα (12) περιστατικά με εμπλεκόμενους πολίτες και άγνωστους δράστες.
- Εικοσιτέσσερα (24) περιστατικά με εμπλεκόμενους αστυνομικούς.
- Πέντε (5) περιστατικά με εμπλεκόμενες οργανωμένες ομάδες.
- Πενήντα εννέα (59) περιστατικά με εμπλεκόμενους άγνωστους δράστες.

iii.) Από την διερεύνηση των περιστατικών προέκυψε ότι:

- Η καταγωγή-χρώμα-φυλή προέκυψε ως κίνητρο σε εκατόν τριάντα τρία (133) περιστατικά.
- Η θρησκεία σε είκοσι οκτώ (28).
- Ο σεξουαλικός προσανατολισμός σε είκοσι εννέα (29).
- Η ταυτότητα φύλου σε δώδεκα (12).
- Η αναπηρία σε εννέα (9).»

Σε συνέχεια σχετικού ερωτήματος εκ μέρους του Δικτύου, διευκρινίστηκε ότι το ποσοστό των περιστατικών ρητορικής μίσους επί του συνόλου των καταγεγραμμένων περιστατικών, ανέρχεται σε 40.76%. Η ρητορική μίσους δεν εμπίπτει στον κλασικό ορισμό του εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά και επομένως πρέπει να διακρίνεται από τα υπόλοιπα εγκλήματα, στα οποία το θύμα είναι συγκεκριμένο και υφίσταται την επίθεση ως άτομο λόγω κάποιου χαρακτηριστικού.

Ανεξαρτήτως της διευκρίνισης αυτής, ικανοποίηση προκαλεί η αύξηση των περιστατικών για τα οποία επιλήφθηκε η αστυνομία αυτεπαγγέλτως, κατόπιν καταγγελίας ή κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών, καθώς συνιστά ένδειξη βελτίωσης των αντανακλαστικών της Πολιτείας. Προκειμένου ωστόσο να εξαχθούν ολοκληρωμένα συμπεράσματα, πρέπει να γίνει συστηματική διασταύρωση και επεξεργασία των στοιχείων αυτών σε συνδυασμό με τα στοιχεία ως προς τον σχηματισμό δικογραφιών και υποθέσεων ενώπιον των δικαστικών αρχών.

Επιπλέον, η διασταύρωση αυτή θα συνδράμει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων ως προς την καταγγελία και την καταγραφή των ρατσιστικών εγκλημάτων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε να διερευνήσουμε σε ποιες περιπτώσεις τα θύματα επιλέγουν μόνο να καταγράψουν το περιστατικό με τη βοήθεια κάποιου μέλους του Δικτύου και σε ποιες περιπτώσεις επιλέγουν να το καταγγείλουν στην αστυνομία, ή σε ποιες περιπτώσεις ακολουθούν και τους δύο δρόμους, έστω σε διαφορετική χρονική στιγμή.

Παρά τη βελτίωση της ανταπόκρισης της Πολιτείας, εμμένουν αποτρεπτικές συμπεριφορές ή πρακτικές ως προς την καταγγελία, οι οποίες χρήζουν περαιτέρω

εξέτασης. Κατά την καταγραφή των περιστατικών, το Δίκτυο συλλέγει σχετικές πληροφορίες. Ενδεικτικά αναφέρεται το περιστατικό επίθεσης κατά αλλοδαπών από ομάδα ατόμων που ισχυρίστηκαν ότι ήταν αστυνομικοί και αναφέρθηκε ανωτέρω. Τα θύματα δήλωσαν στο Δίκτυο ότι προσήλθαν στο Αστυνομικό Τμήμα νωρίς το επόμενο πρωί, αλλά οι αστυνομικοί τους απάντησαν ότι ήταν νωρίς για να δεχτούν καταγγελίες και θα έπρεπε να επιστρέψουν αργότερα. Το θύμα πήγε στη συνέχεια στο νοσοκομείο και δεν κατήγγειλε το περιστατικό, ενώ στο Δίκτυο το κατέγραψε περίπου επτά μήνες αργότερα.

Σε άλλο ομοφοβικό περιστατικό, το θύμα που δέχτηκε επίθεση με τον σύντροφό του (19 και 17 ετών αντίστοιχα) από ομάδα 6 ατόμων σε πλατεία αναφέρει ότι αυτόπτης μάρτυρας κάλεσε το ΕΚΑΒ και την αστυνομία. Σύμφωνα με το θύμα, ένας εκ των αστυνομικών ζήτησε να περιγράψουν τι συνέβη, αλλά, πριν προλάβουν να εκφράσουν την επιθυμία να προβούν σε καταγγελία, έτερος αστυνομικός στράφηκε προς τον συνάδελφό του και του είπε «Εντάξει, εντάξει, δεν έγινε κάτι σοβαρό» και στη συνέχεια έφυγαν. Τα δύο θύματα μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο για τις πρώτες βοήθειες, τους έγιναν οι απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις και η φροντίδα των τραυμάτων τους κι έφυγαν. Το θύμα υποστήριξε ότι το προσωπικό του ΕΚΑΒ και του νοσοκομείου τους συμπεριφέρθηκαν πολύ καλά. Ωστόσο, το Δίκτυο σημειώνει ότι και σε αυτή την περίπτωση, διαπιστώνεται έλλειμμα αντανάκλαστικών των αρχών ως προς την προτροπή να καταγγείλουν τα θύματα μια επίθεση από ομάδα δραστών, έστω κι αν είχε ως αποτέλεσμα ελαφριές σωματικές βλάβες.

2. Αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος από τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές

Η πρακτική του ορισμού Ειδικών Εισαγγελέων για το ρατσιστικό έγκλημα έχει θετική επίδραση στη διαχείρισή του, δεδομένου ότι έχουν αυξηθεί οι εισαγγελικές παραγγελίες για τη διενέργεια προανάκρισης. Αν και δεν έχουμε στοιχεία ώστε να γνωρίζουμε εάν οι εισαγγελικές παραγγελίες προέρχονται από τους συγκεκριμένους Ειδικούς Εισαγγελείς, συνάγεται ότι το μέτρο αυτό έχει συμβάλει στην κατανόηση και την ορατότητα των ρατσιστικών εγκλημάτων κι εντός των Εισαγγελιών.

Καλή πρακτική συνιστά – και πρέπει να επεκταθεί – η διάκριση των δικογραφιών σχετικά με ρατσιστικά εγκλήματα με τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατός ο συσχετισμός τους με δικαστικές αποφάσεις. Ομοίως, είναι σημαντικό για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του ρόλου του Εισαγγελέα στα ρατσιστικά εγκλήματα να επιλαμβάνεται ο ίδιος/η ίδια Εισαγγελέας από τον χαρακτηρισμό της πράξης και την άσκηση της ποινικής δίωξης μέχρι και την έκδοση της απόφασης.

Το Δίκτυο επικροτεί τις προσπάθειες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην κατεύθυνση συστηματοποίησης των στοιχείων όλων των υπηρεσιών ως προς τα ρατσιστικά εγκλήματα, προκειμένου να είναι δυνατή η ολοκληρωμένη παρακολούθηση της αντιμετώπισής τους στην ελληνική έννομη τάξη. Είναι χαρακτηριστικό ότι και το Δίκτυο συναντά πολλά εμπόδια στον εντοπισμό των δικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις ρατσιστικών εγκλημάτων, ιδίως στις περιπτώσεις στις οποίες δεν εμπλέκεται δικηγόρος μέλους του Δικτύου.

Για παράδειγμα, ενώ γνωρίζουμε ότι στη Χίο καταδικάστηκαν δύο άτομα αντίστοιχα σε ποινή φυλάκισης 7 μηνών με ζετή αναστολή για απρόκλητη έργω εξύβριση και σε 12 μήνες φυλάκιση για την κατηγορία της δημόσιας υποκίνησης βίας με βάση τη φυλετική διάκριση (Ν. 927/1979 όπως ισχύει), 3 μήνες φυλάκιση για σωματικές βλάβες για κάθε παθόντα και σε καταβολή χρηματικής ποινής 5.000 ευρώ, δεν γνωρίζουμε εάν εφαρμόστηκε το άρθρο 81Α ΠΚ.

Ομοίως, πληροφορηθήκαμε μέσω του Τύπου ότι ποινή φυλάκισης 4 ετών και 10 μηνών με ζετή αναστολή επέβαλε το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Ρόδου σε δύο άτομα, τα οποία αφού συγκεντρώθηκαν φωνάζοντας έξω από την οικία αλλοδαπών, τους επιτέθηκαν με καθρόνια αφού τα θύματα εξήλθαν της οικίας προκαλώντας τους σωματικές βλάβες.

Το Νοέμβριο του 2017, καταδικάστηκε τελεσίδικα από το Μεικτό Ορκωτό Εφετείο της Αθήνας σε κάθειρξη 13 χρόνων και 4 μηνών μέλος της ομάδας που είχε επιτεθεί σε κουρείο που ανήκε σε Πακιστανό υπήκοο στην περιοχή της Μεταμόρφωσης τον Σεπτέμβριο του 2012. Το περιστατικό είχε καταγραφεί από το Δίκτυο το 2012 και το θύμα είχε υποστηριχθεί νομικά στο πλαίσιο του προγράμματος «Υποστηρικτικές, συνοδευτικές και νομικές Υπηρεσίες σε θύματα εγκλημάτων μίσους», που υλοποιήθηκε από μέλη του Δικτύου. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του θύματος, δύο άτομα εισέβαλαν σε κομμωτήριο και απείλησαν έναν Έλληνα πελάτη επειδή βρισκόταν εκεί. Στη συνέχεια τραυμάτισαν το θύμα με μαχαίρι και έβαλαν φωτιά στο χώρο με βόμβες μολότοφ, μια εκ των οποίων πέρασε ξυστά από το κεφάλι του θύματος, καίγοντας τα μαλλιά του.

3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

α) Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΡΣΜ)

Κατά το 2017, το Δίκτυο συμμετείχε στις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) με δύο εκπροσώπους (και τους αναπληρωτές τους) και είχε την ευκαιρία να συμβάλλει έμπρακτα στον σχεδιασμό των δράσεων του.

Στο πλαίσιο του συντονισμού της Ομάδας Εργασίας που ασχολείται με το ρατσιστικό έγκλημα, το Δίκτυο σχεδίασε, με τη συνεργασία όλων των υπολοίπων μελών που έχουν οριστεί από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, την ΕΛ.ΑΣ., το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ειδικό φυλλάδιο για το ρατσιστικό έγκλημα που απευθύνεται στη Δημόσια Διοίκηση με οδηγίες, ορισμούς και νομοθετικές διευκρινίσεις ως προς τις υποχρεώσεις των δημόσιων υπαλλήλων και των προανακριτικών υπαλλήλων. Το εν λόγω φυλλάδιο απεστάλη το Μάιο 2017 στο Εθνικό Τυπογραφείο και αναμένεται η εκτύπωση, διανομή και διάχυση του.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 η) του άρθρου 17 του Ν. 4356/2015 (ΦΕΚ Α'181), το ΕΣΡΜ συντάσσει Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού, παρακολουθεί συστηματικά την εφαρμογή του και μεριμνά για την τακτική επικαιροποίησή του. Το ΕΣΡΜ βρίσκεται στη διαδικασία σύνταξης του πρώτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά

του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, το οποίο περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενέργειες των Υπουργείων στον αντίστοιχο τομέα. Το Δίκτυο πρότεινε και καταβάλλει προσπάθειες ώστε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας να αποτελεί προϊόν διαβούλευσης των μελών του Συμβουλίου και άλλων ειδικών φορέων ή εμπειρογνομόνων επί συγκεκριμένων θεματικών και πεδίων που παρουσιάζουν ειδικό ενδιαφέρον στο πλαίσιο της ελληνικής πραγματικότητας και να μην εξαντλείται στην απαρίθμηση συγκεκριμένων δράσεων, οι οποίες έχουν ήδη αποφασιστεί από τα επιμέρους Υπουργεία⁴.

Το Δίκτυο επαναλαμβάνει ότι η θεσμοθέτηση αυτού του οργάνου έχει μια βέβαιη συμβολική αξία και η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προωθεί και διευκολύνει στην πράξη τη σύμπραξη φορέων κατά του ρατσισμού. Ωστόσο, η λειτουργία του ΕΣΡΜ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διάθεση εκ μέρους της Πολιτείας σε αυτό επαρκών ανθρωπίνων πόρων, ώστε να επικουρείται σε πνεύμα θεσμικής συνέχειας, να ενισχύεται η συλλογική συνείδηση του οργάνου και κατ'επέκταση η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

β) Συμφωνία συνεργασίας για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων στην Ελλάδα

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας της Γενικής Γραμματείας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προέβη σε συνεργασία με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΑΣΕ (ODIHR) στη συμμετοχή στο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «JUST/2015/RRAC/AG, Action grants to prevent and combat racism, xenophobia, homophobia and other forms of intolerance, RIGHTS, EQUALITY AND CITIZENSHIP/JUSTICE PROGRAMME (2014-2020)»

Το πρόγραμμα που υλοποιεί ο ODIHR σε συνεργασία με τους εταίρους του, και εν προκειμένω το Υπουργείο Δικαιοσύνης, έχει τίτλο: «Building a Comprehensive Criminal Justice Response to Hate Crime».

Το Δίκτυο συμμετέχει στην Ομάδα Εργασίας η οποία κατέληξε σε συμφωνία που θα διέπει όλη τη Διοίκηση και τη Δικαιοσύνη για την πρόληψη και αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων. Στην Ομάδα Εργασίας, εκτός από το Δίκτυο, συμμετέχουν: το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Υπουργείο Εσωτερικών, ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Μετανάστευσης, η Εθνική Σχολή Δικαστών, το Εθνικό Σημείο Επαφής του ΟΑΣΕ για τα ρατσιστικά εγκλήματα για την Ελλάδα. Η Ομάδα Εργασίας κατέληξε σε συμφωνία συνεργασίας η οποία κατοχυρώνει τις υποχρεώσεις των μερών, δηλαδή όλων των συμμετεχόντων. Το Δίκτυο παρακολουθεί την υλοποίηση της εν λόγω δράσης, καθώς η συμφωνία αυτή πρέπει να υπογραφεί από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη και κυρίως να μεταφραστεί σε συγκεκριμένες ενέργειες εκ μέρους τους.

⁴ Βλ. και τη σχετική σύσταση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ως προς την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Ετήσια Έκθεση 2014, σελ. 217.

γ) Ο Ν. 4478/2017 (ΦΕΚ Α' 91) - Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις

Η οδηγία 2012/29/ΕΕ ανατοποθετεί από τη μία πλευρά το θύμα στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον κάθε εμπλεκόμενου φορέα, αλλά προϋποθέτει επιπλέον τη σύνδεση των εμπλεκόμενων φορέων και αρχών με γνώμονα την υποστήριξη του θύματος. Με το Ν. 4478/2017 ο νομοθέτης επιχειρεί να προσεγγίσει ολιστικά την υποστήριξη του θύματος εγκληματικής πράξης, προκειμένου να ενισχύσει τη συμμετοχή του στην ποινική διαδικασία. Εάν ο νόμος αυτός εφαρμοστεί πλήρως και αποτελεσματικά, δύναται να συμβάλλει καθοριστικά στην απονομή της δικαιοσύνης και στη διαδικασία αποκατάστασης της βλάβης που έχει υποστεί το θύμα. Το Δίκτυο έχει διαπιστώσει ότι ο χαμηλός αριθμός καταγγελιών και καταγραφών συνδέεται εν μέρει με την έλλειψη δωρεάν υποστηρικτικών υπηρεσιών ή/και περιορισμένη γεωγραφική κατανομή τους, ιδίως σε περιπτώσεις θυμάτων που δεν έχουν άλλη διέξοδο, είτε γιατί δεν έχουν τα οικονομικά μέσα, είτε γιατί αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες λόγω της ανηλικότητας ή/και της έλλειψης οικονομικής ανεξαρτησίας, παράγοντες που τους φέρνουν αντιμέτωπους ακόμα και με την οικογένειά τους.

Σε αυτή την υποενότητα, το Δίκτυο επισημαίνει ορισμένες από τις γενικές προκλήσεις που συναντά η εφαρμογή του νόμου. Ειδικότερες συστάσεις θα απευθυνθούν στα αρμόδια Υπουργεία στο τελευταίο τμήμα της παρούσας έκθεσης, ενώ ένα εκτενέστερο κείμενο επί συγκεκριμένων ζητημάτων θα δημοσιευτεί στο εγγύς μέλλον.

Η πρώτη θεμελιώδης πρόκληση για την εφαρμογή του νόμου είναι η ένταξη των ρυθμίσεων στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καθώς και στους κανονισμούς λειτουργίας των αρμόδιων αρχών. Η διαδικασία αυτή θα καταστήσει σαφέστερα τα δικαιώματα του θύματος και τις υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών και θα συμβάλει σημαντικά στην αλλαγή νοοτροπίας και κουλτούρας αντιμετώπισης του θύματος, σε όλη την επικράτεια. Στις οδηγίες εφαρμογής του νόμου αυτού πρέπει να αποσαφηνίζονται οι δικαιούχοι πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων βάσει του άρθρου 61 Ν. 4478/2017, καθώς και οι όροι παροχής τους (δηλαδή την αποδέσμευση από την καταγγελία).

Συνήθως, οι αστυνομικές και ανακριτικές αρχές αντιμετωπίζουν το θύμα ως μέρος της ποινικής διαδικασίας, κυρίως ως προς τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων ή αργότερα αναλόγως της θέσης του θύματος στην ποινική δίκη. Από την άλλη πλευρά, το ιατρικό προσωπικό αντιμετωπίζει το θύμα μονοσήμαντα ως προς τα ζητήματα υγείας που παρουσιάζει. Σε περιστατικά που έχει καταγράψει το Δίκτυο κατά αλλοδαπών που νοσηλεύτηκαν έχει διαπιστωθεί η απουσία παροχής ή προσφοράς άλλης υποστήριξης (ψυχοκοινωνικού περιεχομένου), αλλά και η απουσία σύνδεσης του προσωπικού των νοσοκομείων και άλλων φορέων παροχής ιατρικών υπηρεσιών με την ποινική διαδικασία (όπως λ.χ. την ενημέρωση των θυμάτων για τη δυνατότητα καταγγελίας). Σε άλλες έννομες τάξεις, στις περιπτώσεις που το θύμα αναγνωρίζεται ως τέτοιο ενώ του παρέχεται ιατρική φροντίδα, η κοινωνική υπηρεσία του νοσοκομείου αναλαμβάνει το ρόλο της ενημέρωσής του ίδιου ως προς τη δυνατότητα καταγγελίας και των αστυνομικών αρχών.

Είναι απολύτως απαραίτητο κάθε εμπλεκόμενη αρχή να γνωρίζει και να δεσμεύεται από ειδικές βασικές οδηγίες με βάση τα στάδια της διαδικασίας: α) πρώτη επαφή με αρμόδια αρχή (εντοπισμός θύματος, εξατομικευμένη αξιολόγηση, παραπομπή), β) καταγγελία, γ) ποινική έρευνα, δ) κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, ε) μετά το πέρας της διαδικασίας. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να αποσαφηνιστούν οι αρμόδιες αρχές, να τους γνωστοποιηθεί ότι έχουν επιφορτιστεί με την εφαρμογή του παρόντος νόμου ώστε να ορίσουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες (ειδικούς υπεύθυνους και πρωτόκολλα).

IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας απευθύνει τις ακόλουθες προτάσεις προς την ελληνική πολιτεία για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων.

Προς το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

A. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος

1. Υιοθέτηση ειδικού επιχειρησιακού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης των ρατσιστικών εγκλημάτων με ειδική πρόβλεψη για τις περιφερειακές αστυνομικές διευθύνσεις και τα αστυνομικά τμήματα, με βάση τα στοιχεία τόσο της ΕΛ.ΑΣ. όσο και της κοινωνίας των πολιτών.
2. Ενίσχυση και κατάλληλη στελέχωση των Τμημάτων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.
3. Διεξαγωγή εκπαιδευτικού προγράμματος, με συνδρομή από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας και δικαιοσύνης, σταδιακά για το σύνολο των υπηρετούντων της ΕΛ.ΑΣ.
4. Ενημέρωση των αστυνομικών σχετικά με την υποχρέωση συνδρομής των θυμάτων, παρέμβασης για τη διάσωσή τους και μέριμνας για την παραπομπή τους στις κατάλληλες υπηρεσίες.
5. Ειδική ενημέρωση ως προς τις υπάρχουσες δομές υποστήριξης των θυμάτων ανά γεωγραφική περιφέρεια και ανά περίπτωση (απομάκρυνση του θύματος, αν το επιθυμεί, από το περιβάλλον θυματοποίησης).
6. Εκπαίδευση μιας ειδικής ομάδας ανά περιοχή ως προς την ενημέρωση και πρώτη επαφή με θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων, ώστε η ενημέρωση μέσω φυλλαδίου σε γλώσσα που καταλαβαίνει το θύμα να μην αντικαθιστά την ενημέρωση από εξειδικευμένο προσωπικό.
7. Συνεχής επικοινωνία και συνεργασία των αστυνομικών τμημάτων όλης της επικράτειας με κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς και μεταναστευτικές κοινότητες για την παροχή ιατρο-κοινωνικής βοήθειας, νομικής συνδρομής και διερμηνείας ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση του θύματος στην αστυνομία.
8. Συνεχής αξιολόγηση της ανταπόκρισης του σώματος ως προς την Εγκύκλιο «Η αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων κατά την αστυνομική δράση» (8/11/2014).
9. Κατάλληλη διάχυση της γνώσης για την απαγόρευση επιστροφής αλλοδαπού που είναι θύμα ή ουσιώδης μάρτυρας εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ή ρητορικής του μίσους (ν. 927/1979) και προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές (άρθρο 41 του Ν. 3907/2011).

10. Επιτάχυνση της διαδικασίας ταυτοποίησης αλλοδαπού χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα θύματος ρατσιστικής βίας, προκειμένου να συντμηθεί κατά το ελάχιστο δυνατό ο περιορισμός της ελευθερίας του.

11. Έκδοση ειδικής εγκυκλίου για την αξιοπρεπή μεταχείριση ΛΟΑΤΚΙ ατόμων προκειμένου οι αστυνομικοί να έχουν σαφείς οδηγίες και να αποφεύγεται η δευτερογενής θυματοποίηση.

12. Προστασία των δικαιωμάτων των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων και φορέων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

B. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο

1. Πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας στο πλαίσιο του πειθαρχικού ελέγχου εντός της ΕΛ.ΑΣ. για την ταχύτερη εξέταση αυθαιρεσιών με ρατσιστικό κίνητρο.

Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές

1. Προώθηση του περιορισμού της ύλης των Ειδικών Εισαγγελέων σε συναφή μόνο εγκλήματα και διασφάλιση της εξειδικευμένης διαχείρισης της υπόθεσης από την προανάκριση μέχρι και την έκδοση της απόφασης.

3. Νομοθετική πρόβλεψη για την προστασία των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4. Ολοκλήρωση της διαδικασίας επικύρωσης της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας⁵.

5. Διασφάλιση της άμεσης παραπομπής των ανήλικων θυμάτων στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλικών και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση.

6. Εκπαίδευση εισαγγελικών και δικαστικών αρχών ως πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης.

7. Στις περιπτώσεις όπου το θύμα είναι κωφός ή άλαλος, δεν ξέρει να διαβάξει ή να γράφει, ο διορισμός των διερμηνέων που εκλέγονται κατά προτίμηση μεταξύ των προσώπων που συνήθισαν να συνεννοούνται με τον κωφό ή τον άλαλο, αφού διερευνηθεί πιθανός λόγος αποκλεισμού λόγω σύγκρουσης συμφερόντων.

8. Λήψη μέτρων για την προστασία και την αποτροπή στοχοποίησης του διερμηνέα. Ειδική εκπαίδευση των προσώπων που καλούνται να εξετάσουν θύματα σεξουαλικής βίας, βίας λόγω φύλου ή ενδοοικογενειακής βίας.

9. Διαμόρφωση ειδικά σχεδιασμένων και προσαρμοσμένων για την εξέταση ανήλικων θυμάτων στους Νομούς όπου δεν λειτουργούν Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων της Εφετειακής Περιφέρειας.

10. Ορισμός συγκεκριμένου ατόμου με την αρμοδιότητα να ενημερώνει το θύμα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και σε όλα τα στάδια.

11. Πρόληψη καταχρηστικής ανάκλησης της αίτησης πληροφοριών από θύμα (άρθρο 59 παρ. 3 Ν. 4478/2017).

12. Λήψη ειδικών μέτρων προστασίας της ασφάλειας του θύματος (είσοδος/έξοδος από τα δικαστήρια και τις εισαγγελίες, απόσταση από κατηγορούμενο κλπ.).

⁵ Σύσταση που απευθύνεται επίσης στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

13. Ενδεδειγμένη μελέτη και συζήτηση μεταξύ επιστημονικών και επαγγελματικών φορέων για την διερεύνηση της προσαρμογής του θεσμού της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στα ρατσιστικά εγκλήματα (άρθρο 63 Ν. 4478/2017).

Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους

1. Συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την εφαρμογή του Ν. 4478/2017, ιδίως ως προς τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων κατά το άρθρο 66 στοιχ. γ) Ν. 4478/2017.
2. Ενημέρωση και επιμόρφωση του ιατρικού προσωπικού ως προς τους πολιτισμικούς παράγοντες της διαχείρισης θυμάτων ρατσιστικής βίας, αλλά και τις ειδικές περιστάσεις σε σχέση με θύματα ΛΟΑΤΚΙ.
3. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση ειδικών ψυχικής υγείας σε ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού λόγω συνεχιζόμενων αναφορών για κακοποιητικές συμπεριφορές κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ανθρώπων, κατά παράβαση της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νοσημάτων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) και του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM) της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (American Psychiatric Association, APA).
4. Σεβασμός της αρχής ως προς τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων από άτομο του ίδιου φύλου και μετάθεση του βάρους επιλογής στο θύμα κατά το άρθρο 69 παρ. 1 δ) Ν. 4478/2017 μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μη διαθεσιμότητας ιατρικού προσωπικού.

Προς το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Ανάληψη περαιτέρω πρωτοβουλιών και μέτρων που (πέραν των άλλων ευεργετικών τους επιπτώσεων) μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό των εντάσεων μεταξύ προσφυγικών/μεταναστευτικών πληθυσμών, στον περιορισμό των πιέσεων που δέχονται οι τοπικές κοινωνίες (ιδίως των νησιών-σημείων εισόδου), και επομένως στην πρόληψη ή ελαχιστοποίηση των κοινωνικών εντάσεων, που με τη σειρά τους δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για ξενοφοβικές εκδηλώσεις και ρατσιστική συμπεριφορά. Τέτοια μέτρα, ενδεικτικά, είναι:

1. Σημαντική βελτίωση των συνθηκών υποδοχής και λήψη κατάλληλων μέτρων, ιδίως για τα ευάλωτα άτομα, καθώς και δημιουργία συνθηκών ουσιαστικής ασφάλειας σε όλους τους χώρους υποδοχής, στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης καθώς και στις Δομές υποδοχής στην ενδοχώρα .
2. Ταχύτερη καταγραφή και διαχείριση των αιτημάτων ασύλου όλων των εθνικοτήτων.
3. Τυποποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών καταγραφής και υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων, με κατάλληλες διαδικασίες φροντίδας και παραπομπών.
4. Επανεξέταση του γεωγραφικού περιορισμού στα νησιά.
5. Ολιστική αντιμετώπιση των ζητημάτων που συνδέονται με το μεταναστευτικό και προσφυγικό, με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για όλη τη χώρα.

Προς το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

1. Εκπόνηση οδηγού για την σχολική κοινότητα σχετικά με την κατανόηση και τη διαχείριση περιστατικών βίας με ρατσιστικό, ομοφοβικό και τρανσοφοβικό κίνητρο και διασύνδεση με έμπειρους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι υλοποιούν ειδικά προγράμματα.
2. Ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου καταπολέμησης της ενδοσχολικής ρατσιστικής, ομοφοβικής και τρανσοφοβικής βίας με την έμπρακτη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.
3. Ένταξη μαθήματος σεξουαλικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετικά με την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος.
4. Προώθηση διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

Προς το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

1. Εκπόνηση οδηγού για τους εργαζομένους στα ΜΜΜ (συμπεριλαμβανομένων των ΚΤΕΛ) για την κατανόηση των υποχρεώσεων σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.
2. Πρόβλεψη ειδικών σχετικών ρητρών στις συμβάσεις παραχώρησης δρομολογίων.
3. Πρόβλεψη αναλογικών πειθαρχικών ποινών για παράβαση της υποχρέωσης σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.

Προς το Υπουργείο Επικρατείας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας

1. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση διοικήσεων και δημοσιογράφων, συντακτών και παρουσιαστών ηλεκτρονικών, έντυπων και τηλεοπτικών ΜΜΕ, αναφορικά με την ειδησεογραφική κάλυψη εγκλημάτων μίσους, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον τερματισμό (ανα)παραγωγής αρνητικών στερεοτύπων για συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, μέσω της διοργάνωσης ειδικών εκπαιδευτικών εκδηλώσεων και της έκδοσης κατευθυντήριων οδηγιών.

Το Δίκτυο επισημαίνει ότι οι παραπάνω προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων ρατσιστικής βίας πρέπει να συνδυαστούν με ενδεδειγμένη μελέτη των εκδηλώσεων ρατσισμού στην Ελλάδα, καθώς και με πολιτικές βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας, τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καταπολέμησης της διακίνησης ανθρώπων, της εμπορίας ναρκωτικών και της εγκληματικότητας, αλλά και με μέτρα ανακούφισης του συνόλου του πληθυσμού.